

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۳۲ اقتصاد برق باید اصلاح شود

۳۴ مدیریت سوخت استراتژیک

۳۹ نوآوری، گره گشای تهران

۴۰ بانکداری اسلامی و گیرودار مدرنیته بانکی

چالش‌های مالیاتی

کسب و کار سنتی، مالیات مدرن

گزارش «اقتصاد ایران» از کشمکش بازاریان و دولت بر سر مالیات بر ارزش افزوده

در ماه گذشته، موضوع مالیات بر ارزش افزوده (VAT) بار دیگر حاشیه ساز شد و این بار قرعه نارضایتی به نام طلا فروشان افتاد. این سوئیمین بار طی ۲ سال اخیر است که گروهی از بازاریان در برابر نرخ‌های مالیاتی مقاومت می‌کنند. تیر ماه امسال بود که اهالی بازار به افزایش نرخ مالیات انتقاد کرده و دولت را مجبور کردند به افزایش ۱۵ درصدی مالیات رضایت دهد. دو سال پیش هم بر سر اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده که تازه به مرحله اجرا گذاشته شده بود، موج تعطیلی، اکثر بازارهای بزرگ کشور را فرا گرفت و در آن مقطع، دولت اجرای قانون را به مدت یک سال به حالت تعلیق درآورد.

بر همین مبنای در ماه گذشته، طلا فروشان بازار که نوبت به آنها رسیده بود، به امید آن که بتوانند نظر دولت را تغییر دهند، مغازه‌ها را بستند و راه خود را در پیش گرفتند. غافل از این که این بار دولت قصد سر فرود آوردن در برابر خواسته‌های اصناف را ندارد و بر اجرای قانون اصرار می‌ورزد. البته در همین مدت، عده‌ای هم با تصمیم بازاریان مخالف بودند و تمایلی به تعطیلی کسب و کار خود نداشتند.

قانون چه می‌گوید؟

در فصل چهارم قانون مالیات بر ارزش افزوده، وظایف و تکالیف مؤدیان تشریح شده است. بر این اساس و با توجه

سازی کار تصمیم گرفته قیمت طلا را به علاوه سود و اجرت، به عنوان کالای نهایی از مصرف کننده اخذ کند. بر اساس اظهارات علی عسکری، فعالان اتحادیه طلا و جواهر معتقدند که قیمت پایه طلا در محاسبات اعمال نشود و فقط بر اجرت و سود، مالیات اخذ شود که این امر تا حدودی با قانون مالیات‌های مستقیم منافات دارد، زیرا طلا مانند هر کالای دیگری دارای چرخه‌ای در اقتصاد بوده و عرضه و تقاضا دارد. عسکری همچنین تصریح کرده است که سازمان امور مالیاتی برای رصد کالا، ناچار از اجرای قانون است. گفتنی است بعد از اعتراضات به وجود آمده، جلسات مشترک متعددی بین اتحادیه طلا فروشان، نمایندگان مجلس و مسؤولان سازمان امور مالیاتی برگزار شد و بعضاً اخبار ضد و نقیضی از این جلسات به گوش می‌رسند. علی عسکری در خصوص یکی از این نشست‌ها، از حل و فصل موضوعات خبر داده و اعلام کرده مشکلات این صنف در مسیر اجرا می‌توانند حل شوند.

با این وجود اخبار منتشر شده از نشست ۱۹ مهر کمیسیون اقتصادی با اتحادیه طلا و جواهر از نتایج دیگری حکایت می‌کنند. شکور اکبر نژاد، یکی از اعضای این کمیسیون، در خصوص این نشست گفت: این صنف در جلسه امروز تبعیت خود را از قانون در صورت رفع نواقص موجود اعلام کرده و به نظر می‌رسد مجلس باید هر چه سریع‌تر در مورد اصلاح قوانین مالیاتی و به روز رسانی آنها منطبق با شرایط موجود اقدام کند. طبق اخبار رسیده از این نشست، مقرر شده کارگروهی متشکل از اعضای کمیسیون اقتصادی و مرکز پژوهش‌های مجلس به همراه نمایندگان اتحادیه طلا و جواهر در صنف طلا تشکیل شود.

شفاف سازی و عدالت، مقدم بر درآمد زایی

مالیات بر ارزش افزوده، علاوه بر تأمین درآمدهای

به اظهارات مسؤولان سازمان امور مالیاتی، وظایف مؤدیان مشمول این قانون (از جمله طلا فروشان) عبارت‌اند از ثبت نام در سامانه مربوطه، صدور فاکتور برای مشتری، درج نرخ ۳ درصد مالیات بر ارزش افزوده در پایین فاکتور، اخذ این ۳ درصد از مشتری، نگهداری ارقام دریافت شده تا پایان فصل، تکمیل اظهار نامه و در نهایت واریز مابه‌التفاوت مالیات خرید و فروش به حساب سازمان امور مالیاتی. همچنین در ماده ۲۲ قانون مذکور، جرایم نسبتاً سنگینی برای تخطی از مراحل فوق وضع شده‌اند. به عنوان مثال، عدم ثبت نام مؤدیان در مهلت مقرر، جریمه‌ای معادل ۷۵ درصد مالیات متعلق را تا تاریخ ثبت نام به دنبال خواهد داشت.

همان طور که در قانون آمده و بارها از زبان مسؤولان شنیده شده، مالیات بر ارزش افزوده را مصرف کننده نهایی می‌پردازد و از این حیث، چیزی از جیب طلا فروشان پرداخت نمی‌شود. با این حال، کماکان شاهد واکنش اصناف هستیم. چرا؟

رئیس سازمان امور مالیاتی در خصوص علت این اعتراضات می‌گوید: طلا فروشان دارای چند دسته شغلی هستند که از مبدأ آن یعنی شمش تا زمانی که طلا به اشکال مختلف در ویتترین‌های طلا فروشی فروخته می‌شود را دربرمی‌گیرد. به همین دلیل، سازمان امور مالیاتی برای ساده

صنعت برق و توانایی‌های تکنولوژی داخلی

اقتصاد برق باید اصلاح شود

مصاحبه اختصاصی «اقتصاد ایران» با دکتر عباس علی‌آبادی، مدیر عامل و رییس هیأت مدیره گروه مینا که با پاره‌های اصلاحات و نظر به اهمیت آن، مجدداً به خوانندگان ماهنامه تقدیم می‌شود.

به ۶۰ هزار مگا وات نزدیک شده است. بنابراین، ظرفیت‌های فراوانی که بعد از انقلاب به وجود آمدند و همچنین توجه به این انرژی استراتژیک در کنار حمایت‌های دولت، مجموعاً سبب شکل‌گیری مینا شد. در رابطه با وضعیت تولید برق

باید گفت ما به تدریج باید به فکر صادرات محصولات و خدمات فنی و مهندسی باشیم. در حال حاضر، کشورهای همسایه هدف مناسبی برای صادرات برق و کشورهای آفریقایی و آمریکای جنوبی بازار مناسبی برای صادرات

خدمات فنی و مهندسی و محصولات صنعت برق هستند. طبیعی است که ورود به این بازار، دیگر نمی‌تواند حمایت‌های دولتی را به همراه داشته باشد، بلکه در این حوزه باید به کمک تکنولوژی و رقابت، شانس خود را برای حضور در صحنه‌های بین‌المللی افزایش دهیم.

«اقتصاد ایران»: بعضاً این دیدگاه وجود دارد که به دلیل فرسودگی بخشی از دستگاه‌های مورد استفاده در پروسه تولید و انتقال برق، بخشی از برق تولیدی هدر رفته و در عین حال هزینه تولید و قیمت تمام شده افزایش می‌یابد. نظر شما در این خصوص چیست؟

اگر منظور شما راندمان پایین تولید برق در ایران است، حرف درستی است. اما این راندمان در مقایسه با کشورهای بزرگ صنعتی پایین نیست. همچنین هر چه قدمت صنعت برق بیشتر باشد، راندمان بر مبنای عملکرد ماشین‌آلات قدیمی، پایین‌تر خواهد بود. با این وجود، راندمان ماشین‌آلاتی که هم‌اکنون توسط مینا نصب می‌شوند، در حالت ایده‌آل ۵۰ درصد است و با این حساب، برآیند راندمان حاصل از دستگاه‌های قدیمی و نو، حدود ۳۷ درصد می‌شود.

طبیعی است که هر چه بیشتر ماشین‌آلات نو جایگزین شوند، راندمان هم افزایش می‌یابد، اما باید این نکته را در نظر داشت که قیمت فعلی برق آنقدر جذاب نیست که بتوانیم تمام دستگاه‌های قدیمی را با دستگاه‌های نو جایگزین کنیم و به علاوه، این کار صرفه اقتصادی ندارد.

«اقتصاد ایران»: مهمترین مشکلاتی که نیروگاه‌های کشور با آن مواجه‌اند، چیست؟

صنعت نیروگاهی ایران در مقایسه با جهان وضعیت ممتاز و خوبی دارد. در حال حاضر، کشورمان از این حیث در منطقه رقیب ندارد و در جهان هم جزو ۱۵ کشوری هستیم که از این صنعت بهره می‌بریم. این موضوع با توجه به انحصاری بودن صنعت نیروگاهی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. به عنوان مثال، انحصار تولید توربین‌های گازی به ۶ کشور محدود می‌شود

و حتی چین هم در این رابطه حرف زیادی برای گفتن ندارد، اما در کشور ما، بخش گرم‌مانشین‌های گازی در ابعاد بزرگ ساخته می‌شود. بنابراین، در یک مقایسه کلی با جهان، وضعیت نیروگاه‌های کشور خوب و امیدوار کننده است. اما هر چه رتبه کشور بالاتر می‌رود، جنس و نوع نگرانی‌ها تغییر می‌کند. طبیعتاً برای کشور ما که رسیدن به رتبه اول منطقه راندمان می‌کند، همواره این نگرانی وجود دارد که مبادا کشورهای رقیب از ما پیشی بگیرند. در صنعت نیروگاهی و تولید برق، پارامتر اصلی، راندمان است؛ به ویژه زمانی که قیمت سوخت افزایش پیدا می‌کند. وقتی سوخت گران شود، هر کس دستگاهی با مصرف سوخت کمتر به بازار عرضه کند، موفق‌تر بوده و می‌تواند رشد بیشتری داشته باشد و سهم بیشتری در بازار داشته باشد و این به آن معنی است که بنگاه می‌تواند رشد بیشتری یافته و با سرعتی فزاینده در رسیدن به اهداف وسیع‌تر حرکت کند. جهان در صنعت نیروگاهی دائماً در حال پیشرفت است و ما نباید از این قافله جا بمانیم. در عین حال باید بتوانیم همسطح آنها پیشرفت کرده و ماشین‌های مرغوب‌تر، پربازده‌تر و ارزان‌تر را جهت حفظ جایگاه خود و رشد در این صنعت، به کار بگیریم.

عامل مهمی هم که باعث شد مینا (مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران) به وجود آید، کسش زیاد بازار بود. در سال ۵۷ فقط چند شهر بزرگ کشور برق داشتند و اغلب روستاها از نعمت برق محروم بودند. کل تولید برق کشور در آن مقطع در حدود ۳ هزار و ۶۰۰ مگا وات بود، اما امروز میزان تولید

دولت، نقش مهمی در شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی و مبارزه با اقتصاد زیرزمینی دارد. متوسط نرخ این مالیات در کشورهای جهان حدود ۲۰ درصد است و تعیین نرخ ۳ درصد در ایران نشان می‌دهد که دولت بیش از کسب درآمد، به دنبال رهگیری معاملات کالا و خدمات مشمول این قانون و صادرات و واردات کشور است.

از سوی دیگر، همین شفافیت اطلاعاتی ایجاد شده در اثر اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده، می‌تواند یکی از علل مخالفت عده‌ای از فعالان اقتصادی با این قانون باشد؛ چرا که این امر، ضمن شفاف کردن درآمد مؤدیان، امکان فرار مالیاتی را که عمدتاً در اثر کم اعلام کردن درآمدها در زمان خود اظهاری فراهم می‌شود، به حداقل می‌رساند. طبیعی است که وقتی تاربال آخر مالیات از حقوق کارمندان دولت و حتی بخش خصوصی کسر می‌شود، در مورد سایر مشاغل که درآمدهای به مراتب بالاتری نسبت به این قشر دارند، باید با همین دقت عمل برخورد شود.

البته نکته‌ای را که در این راستا نباید از یاد برد، تأثیر ناشی از اجرای نرخ مالیات مذکور بر قیمت تمام شده کالا و خدمات عرضه شده از سوی فعالان اقتصادی است. این موضوع از آن جهت که بر سطح تقاضا و فروش اثر مستقیم دارد، موجبات نگرانی فروشندگان را از احتمال افت تقاضا در بازار فراهم آورده و به عکس‌العمل‌های روانی و اقتصادی آنان دامن زده است. موضوع دیگر که در سطح کلان مطرح می‌شود نقش جدید تولید کنندگان و فروشندگان به عنوان واسطه سازمان امور مالیاتی در امر مالیات ستانی است. این مسأله تا حدودی منجر به دلخوری عرضه کنندگان کالاها و خدمات شده است. اما باید اذعان داشت این نوع مالیات در همه جای دنیا مرسوم است و از این بُعد می‌توان چنین تحلیلی را کمی "سخت‌گیرانه" تلقی کرد. به هر تقدیر، اجرای مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یک قانون در کشور الزامی است و مشکلات ساختاری اقتصاد ایران منجر به درد سرهایی از این قبیل شده که در آینده باید با اصلاح مبانی بنیادین، چنین اشکالاتی را برطرف کرد؛ هر چند که بسیاری از تحلیل‌گران، قوانین جدید را به چوب لای چرخ آینده اقتصادی کشور تعبیر می‌کنند. ■

VAT در جهان درصد

کشور	نرخ	کشور	نرخ
لهستان	۲۲	هند	۱۲/۵
ایرلند	۲۱	قزاقستان	۱۲
مالت	۱۸	کره جنوبی	۱۰
انگلستان	۱۷/۵	مصر	۱۰
گینه	۱۶	تایلند	۷
اتیوپی	۱۵	آمریکا	۵
آفریقای جنوبی	۱۴	ایران	۳

استخراج: «اقتصاد ایران» از آمارهای مالیاتی کشورهای منتخب